

La Comissió per a la Sostenibilitat de les Terres de l'Ebre: estem parlant de participació ciutadana en la gestió de l'aigua?

La Comissió per a la Sostenibilitat de les Terres del Ebre (CSTE) constitueix un esforç pioner en l'aplicació de la Directiva Marc de l'Aigua (DMA) europea, aprovada l'any 2000. La participació pública en la gestió de l'aigua impulsada per aquesta directiva està present a la Disposició Addicional 10a del Pla Hidrològic Nacional, que determina la redacció d'un Pla Integral de Protecció del Delta de l'Ebre (PIPDE) comptant amb la CSTE com un organisme de participació ciutadana. L'administració autonòmica (Departament de Medi Ambient i Habitatge), amb l'acord de la administració central (Ministeri de Medi Ambient), és la que està impulsant aquesta experiència participativa, que té com a objectiu la sostenibilitat futura de les Terres de l'Ebre.

Una de les característiques de la CSTE és la complexitat estructural i de relacions que s'hi desenvolupen i també la desconfiança que això pot generar. Potser molts ens haurem plantejat si realment té alguna utilitat, o inclús si és un pur tràmit administratiu creat per a l'acompliment de la normativa que abans citava. Podem reflexionar sobre això amb una primera pregunta: *participació és només aquell procés que té la capacitat d'influir en la presa de decisions o podem parlar de processos participatius més enllà d'això?* Certament, podem parlar de processos participatius més enllà d'aquells que influeixen en la presa de decisions, però en realitat el que moltes persones implicades busquem és aquesta incidència en la presa de decisions, perquè creiem en les potencialitats de la participació com a un possible pas cap a la governança en la gestió de l'aigua i en la validesa i riquesa de continguts i relacions que es creen a través d'aquesta.

No volem que la participació sigui un tràmit administratiu que deriva d'una directiva europea ni que sigui utilitzat políticament en benefici o perjudici d'altri, llavors: *quin paper hauria de jugar la Comissió per la Sostenibilitat de les Terres de l'Ebre en la redacció del PIPDE?* La CSTE és un òrgan consultiu i com a tal les seves propostes haurien de ser tingudes en compte en la redacció del PIPDE, hauria de ser un nucli de trobada entre agents del territori i de propostes de consens, actuar en la planificació i execució de programes vinculats al PIPDE i, finalment, un òrgan amb el que l'administració i la societat civil es comprometin.

Per encaminar-nos als propòsits esmentats hem estat conformant espais de participació per incorporar un procés de discussió en la redacció del Pla Integral com són, per exemple, els grups de treball i les trobades personals amb membres de la comissió; també s'han organitzat sessions temàtiques específiques i, entre d'altres, s'estan començant a planificar jornades de treball amb nous formats estructurals per a incentivar el debat. Paral·lelament s'han creat equips i espais de suport a la participació com un equip que desenvolupa les tasques d'administració i suport als membres de la CSTE, un equip tècnic assessor de la CSTE format per la Unitat d'Ecosistemes Aquàtics, Grup de Natura Freixe, Parc Natural del Delta de l'Ebre i l'Agència Catalana de l'Aigua; i finalment plans i eines de suport a la comunicació.

El contingut temàtic dels espais de participació coincideix amb els continguts del Pla Integral: subsidència i regressió, qualitat d'aigua, model agronòmic sostenible, cabals ambientals, entre d'altres. Sobre les diferents àrees temàtiques ja s'han realitzat els primers estudis fruit del treball dels equips tècnics que, per major operativitat, es discuteixen primer amb els grups de treball específics de cada temàtica i posteriorment en plenari. Per exemple el grup de règim hídric ha estat treballant amb un estudi que fa referència a la creació d'una metodologia per a la determinació de cabals ambientals. Posteriorment a l'anàlisi del grup de treball ha sorgit una proposta de cabal ambiental per al tram baix de l'Ebre que es debatrà entre tots els membres de la CSTE al proper plenari. En la mateixa línia s'ha treballat conjuntament amb la Fundació Nova Cultura de l'Aigua per realitzar una proposta de cabals ambientals per a tota la conca de l'Ebre.

Actualment la xarxa de membres vinculats al procés de participació s'apropa al centenar i formen part del que la DMA descriu com a *parts interessades*, que poden ser enteses com a tots aquells actors representatius del territori o relacionats a ell que poden tenir un vincle directe amb la gestió de l'aigua; aquests actors formen part de quatre grans sectors: científico-tècnic, socio-econòmic, ONG i entitats ambientalistes, i administració local, autonòmica i de l'estat. Cal dir que l'estructura de la comissió s'ha anat formant i revisant des del principi, i seguirà evolucionant i intentant adaptar-se a les necessitats de cada moment; en aquest sentit, una de les característiques de la CSTE és que s'ha convertit en un òrgan obert al que s'han anat sumant nous membres i que resta obert a noves incorporacions.

Podem identificar dos fases en el desenvolupament dels treballs de la comissió: la primera és la que fa referència a la revisió dels continguts del PIPDE i la segona, la que fa referència a les propostes d'actuacions complementàries a les ja previstes al document aprovat al mes de juliol, ambdues realitzades des dels grups de treball. Pel que fa a la primera s'han incorporat les propostes de canvis consensuades, per tant podem parlar d'una incidència real de les propostes realitzades des dels grups de treball en la redacció dels continguts del PIPDE. Pel que fa a la fase de propostes d'actuacions, que és la que comporta més dificultats d'aprovació, de moment ha estat informada favorablement pels equips tècnics; actualment estem a l'espera de que l'òrgan amb capacitat de decisió, el comitè del PIPDE, es reuneixi per a analitzar les propostes de la CSTE i prengui decisions al respecte.

El fet de que encara no hi hagi resultats d'aquesta segona part del procés, ni actuacions realitzant-se al territori, provoca una gran desconfiança davant els responsables de la presa de decisions, però això no és una novetat en les dinàmiques de participació. Sovint els ritmes de la societat civil i de l'administració són molt diferents i això pot ocasionar desmotivació entre els membres dels processos de participació; tanmateix, una major implicació ciutadana en els processos de ben segur que pot contribuir a l'equilibri de ritmes i consens entre els diferents sectors socials que en formin part. Amb el temps, l'experiència i aprenentatges anirem trobant camins millors per arribar a objectius comuns.

Finalment crec que no s'ha de percebre la participació com un objectiu en sí mateix, sinó com un mitjà per aconseguir objectius més amplis. Així la CSTE esdevindria un dels diversos mitjans que podria contribuir a la garantia d'un futur sostenible de les Terres de l'Ebre. Per arribar a aquest punt, però, són necessaris molts ingredients que poc a poc podem anar buscant: temps, il·lusió, col·laboració, confiança, compromís, diàleg, esperit crític...

Tot just s'estan començant a activar experiències de participació ciutadana en la gestió de l'aigua en el context de la DMA, tot just estem aprenent a participar, tot just ens estem començant a plantejar com podem influir realment en la presa de decisions. Aprofitar els espais que l'administració ens ofereix i intentar integrar-los com a espais de la societat és una de les maneres per aconseguir que gaudeixin de bona salut i diversitat social. Efectivament ens trobem davant d'una experiència de participació ciutadana en la gestió de l'aigua. Ara bé, és necessari ser conscient que es tracta d'una construcció col·lectiva que requereix responsabilitat social i compromís de tothom.

Alba Ballester Ciuró
Tècnica en participació de la CSTE
(+34) 628443001
Fundació Nova Cultura de l'Aigua
C/Burgos, 17, Amposta
participacion.fnca@unizar.es
alba.ballester@gencat.net